CONSEIL INTERNATIONAL DES MONUMENTS ET DES SITES ICOMOS INTERNATIONAL COUNCIL ON MONUMENTS AND SITES

COMITETUL NAȚIONAL ROMÂN ICOMOS
THE ROMANIAN NATIONAL COMMITTEE OF ICOMOS

Bucureşti, Str. Academiei 18-20, www.icomos.ro, tel. 021.3077186, 0722.520051, sergiu_nistor2@yahoo.com

SCRISOARE DESCHISĂ MINISTRULUI CULTURII

14 noiembrie 2013

Domnului prof.univ. dr. Daniel Constantin BARBU
Ministrul Culturii

Domnule Ministru,

Comitetul Național Român ICOMOS, constituit exclusiv din specialişti în domeniul patrimoniului construit, parte a ICOMOS - organizație de expertiză a UNESCO prevăzută în textul Convenției Patrimoniului Mondial UNESCO - a luat cunoştință cu îngrijorare de felul în care este gândită trecerea atribuțiilor Direcțiilor de cultură la Consiliile Județene în cadrul procesului de descentralizare inițiat de Guvernul României, proces ce face obiectul unui proiect de lege aflat pe masa executivului în vederea asumării răspunderii.

În cursul zilei de 13.11.2013 în cadrul Consiliului Director al ICOMOS România am analizat propunerile de descentralizare în domeniul patrimoniului anunțate pe site-ul MDRAP şi de către domnul Ministru Liviu Nicolae Dragnea. Am constatat că, în forma în care este proiectată, descentralizarea în domeniul patrimoniului va da în fapt o lovitură mortală capacității de ocrotire a patrimoniului cultural național de către Statul Român, ca stat național şi unitar.

Nu este o afirmație bombastică, o explicăm în cele ce urmează:

Având în vedere numărul redus de funcționari calificați şi de specialişti şi experți implicați în activitatea de avizare şi decizie în protejarea patrimoniului cultural, din

care doar un număr încă şi mai redus se găsesc în provincie, preluarea atribuțiilor MC va însemna de fapt o deprofesionalizare şi dezorganizare a activității de avizare, fără măcar a permite fundamentarea obiectivă a soluțiilor tehnice prin mecanisme de supervizare ştiințifică.
Mai trebuie să spunem că numărul specialiştilor pe patrimoniul construit din direcțiile de cultură actuale este în medie de 1,6 ? Și că expertiza supraviețuieşte doar parțial în Comisiile Zonale, şi ele văduvite de specialişti după ultima reorganizare?

În condițiile libertății de mişcare şi ale unei predictibile deschideri a frontierelor urmare a accesării în spațiul Schengen ce va facilita transportul fără control la frontieră al bunurilor culturale, se va produce un nou val de hemoragie patrimonială, şi nu se vor putea găsi la nivel local nici instrumentele potrivite şi nici expertiza ştiințifică necesară pentru a stopa acest fenomen. Legea 182/2000 va deveni inaplicabilă, făcând Statul Român responsabil de încălcarea prevederilor Convenției UNESCO de la Paris din 1970, referitoare la prevenirea și interzicerea transferului ilicit de bunuri culturale.

În condițiile în care responsabililor direcțiilor de cultură ce se vor afla în subordinea Consiliilor județene nu li se prevede nici obligativitatea unui profil profesional din domeniul patrimoniului şi nici un mecanism de protecție în fața presiunilor politice locale, puținii specialiști și funcționari determinați să apere patrimoniul cultural vor pleca din structurile direcțiilor județene în maximum jumătate de an, fiind înlocuiți de cei mai „maleabili" sau neprofesionişti. În acest sens vă rugăm să notați că intenția este mai mult decât evidentă în propunerea legislativă în care se spune că directorii noilor Direcții vor fi numiți prin Hotărâre a Consiliilor Județene iar propunerile de numire vor fi făcute de către preşedinții acestora.

Refacerea lanțului de subordonare administrativă, ce pare să fie singurul scop clar al propunerii de descentralizare în cultură, este obținută cu prețul unor distorsionări totale ale sensului protejării patrimoniului. Astfel, după cum se poate desprinde din mai multe articole ale propunerii legislative împărțirea monumentelor în clase valorice (A – națională şi internațională şi B – locală) va fi subordonată împărțirii pe criteriul naturii proprietății - publice sau private – ceea ce contravine radical însăşi ideii de patrimoniu cultural ale cărui valori nu depind de tipul de proprietate.

În condițiile în care din lipsă de personal în aparatul central, Ministerul Culturii nu-şi va mai putea îndeplini misiunea de monitorizare, inspecție şi control, astăzi realizată în principal prin personalul Direcțiilor de cultură din județe, va fi imposibil controlul aplicării corecte a legii şi aplicarea unitară a normelor şi metodologiilor. Proiectul legii descentralizării nu vorbeşte despre rolul viitor al comisiilor zonale ale monumentelor istorice, în schimb goleşte de conținut real activitatea Comisiei

Naționale a Monumentelor Istorice, for ştiințific fundamental pe care s-a bazat protejarea monumentelor istorice incepând cu 1892.

În condițiile nerespectării de către autoritățile administrației publice locale a obligațiilor ce decurg din convenții internaționale asumate de către Statul Român (Convenția de la Haga - 1954, Convenția de la Paris - 1970, Convenția Patrimoniului Mondial - 1972, Convenția Consiliului Europei de la Granada - 1985, Convenția Consiliului Europei de la La Valetta - 1992 etc.) se poate ajunge la marginalizarea țării noastre pe planul dialogului intercultural şi chiar la sancționarea României.

Nu trebuie să fii expert pentru a sesiza că în forma prevederilor actuale acestea vor genera:

1. Un conflict de interese la nivel local în cadrul procesului de avizare şi autorizare, având ca victimă patrimoniul construit
2. Un risc real de neglijare a protejării patrimoniului cultural fie al minorităților culturale, fie al comunităților româneşti în regiunile în care acele comunități s-ar afla în minoritate
3. Un pericol real pentru soarta patrimoniului cultural mobil, al cărui transfer peste graniță se va rezolva pe plan local fără o implicare a Ministerului Culturii, ce va deveni, atât pentru patrimoniul mobil cât şi pentru cel imobil (arhitectural sau arheologic) doar un „acar Păun” şi un simplu spectator la procese pe care nici nu le va controla şi nici nu le va mai putea influența.

Ne punem întrebarea dacă, în raport cu responsabilitatea pentru patrimoniul său şi cultura sa, România mai este un stat în care sintagma de patrimoniu cultural național mai are şi o semnificație administrativă.

Primul Ministru se plângea zilele trecute ca operele lui Brâncuşi nu mai sunt în țară. Ministerul Culturii şi Guvernul României cheltuie sume importante pentru recuperarea comorilor antice ale dacilor. În loc să se întărească, pe model european, mecanismele ce şi-au probat doar o parțială eficiență, actualul proiect legislativ promovează un mecanism administativ ce va stârni perplexitatea Europei şi consternarea UNESCO.

Din cele pe care le cunoaştem nu există în Europa nici un stat in care avizarea intervențiilor asupra monumentelor istorice precum şi responsabilitatea pentru deplasarea bunurilor culturale să fie atributul administrației publice locale.

În Franța descentralizarea s-a concretizat prin deconcentrarea la Prefecturile de regiune, în chiar Anglia cea liberală English Heritage, pendinte de Departamentul pentru Tineret, Cultura si Sport din Guvernului Majestății Sale, stabileşte avizul pentru intervenții. Italia, pe care o admirăm pentru grija sa pentru patrimoniul

arhitectural şi vestigiile arheologice, realizează avizarea intervențiilor la monumente istorice prin Supraintendențe regionale ce țin de Ministerul bunurilor şi activităților culturale.
Țările nordice, ori cele din centrul Europei, Bulgaria, Grecia, țările din fosta Iugoslavie, Polonia cea mult lăudată pentru regionalizare, nici una dintre aceste țări nu are un sistem în care autoritatea centrală de protecție a patrimoniului să nu dispună de capacitate deplină de avizare.

Stimate domnule Ministru,

Suntem dispuşi să argumentăm chiar în mai amănunt de ce actualul proiect este calea sigură către dezastru în domeniul patrimoniului. Credem însă că o discuție rațională, fără pripeală, cu beneficiul expertizei şi al experienței specialiştilor, poate să arate şi unde pot autoritățile administrației publice locale să aibă un rol crescut în ifdentificarea, ocrotirea şi punerea în valoare a bogățiilor culturale de pe teritoriul pe care îl administrează. Din acest punct de vedere, prevederile Legii cadru a descentralizării nr. 195 - 2006 sunt cu mult mai înțelepte: înainte de a stabili cum se face descentralizarea, urmând prevederile acestei legi, era de parcurs etapa unui studiu de impact, cea a unei evaluări a capacităților administrațiilor locale şi cea a testării printr-un proiect pilot.

Vă rugăm deci să fiți purtătorul acestui mesaj către colegii Dumneavoastră din cabinet şi Primul Ministru şi sperăm să-i convingeți că nici un guvern, nici chiar în numele abstact al descentralizării, nu-şi poate asuma răspunderea de a „felia” cultura națională şi a dezorganiza şi aşa firavul domeniu strategic pentru identitatea națională: administrarea protecției patrimoniului cultural.

Rămânem în acest sens deschişi spre consultare, cu bună credință şi cu expertiza internațională de care dispune ICOMOS.

Conf.dr.arh. Sergiu NISTOR
Preşedintele ICOMOS România

